

Bernikla rdzawoszyja *Branta ruficollis*

Status. Nieregularnie oraz skrajnie nielicznie spotykana w czasie wędrówki i sporadycznie zimująca. Do roku 2020 zarejestrowano 72 osobniki w 51 obserwacjach.

Środowisko. Spotykana głównie na stawach rybnych – 22 obserwacje oraz na rozlewiskach w dolinach rzek – 16 obserwacji, ponadto na polach – 10 razy oraz trzykrotnie w korycie Wisły i jeden raz na zbiorniku retencyjnym.

Stado bernikli rdzawoszyich *Branta ruficollis* (na drugim planie) 23 III 2019 w dolinie Słudwi (fot. K. Ślusarski)

Zmiany liczebności. Taczanowski (1882) nie podaje obserwacji tego gatunku w granicach Niziny Mazowieckiej, tak jak brak jest obserwacji aż do roku 1995.

Pierwszej obserwacji dokonano 11 III 1995 – 1 os. w ujściu Wkry do Narwi koło Modlina (Dmoch i Maniakowski 1996). Kolejna obserwacja nastąpiła dopiero w roku 2000, kiedy w dniach 13-25 XI obserwowano jednego osobnika na stawach w Borowie w dolinie Bzury (R. Włodarczyk i inni). W roku 2002 obserwowano 2 os. 1 kwietnia w dolinie Narwi pod Jednaczewem (A. Rumiński). Do roku 2007 włącznie nie widywano bernikli rdzawoszyjej. Począwszy od roku 2008 ptaki obserwowano corocznie, jednak w latach: 2008, 2012, 2014,

2016 – tylko raz oraz po pięć razy w latach 2018 i 2020 a 6 razy tylko w roku 2015.

Wyjątkowo często gatunek ten pojawiał się w roku 2019 – 11 obserwacji.

Przyczyny zmian liczebności. Wyraźny wzrost częstości spotkań oraz liczebności stad na Nizinie Mazowieckiej jest odzwierciedleniem sytuacji krajowej bernikli rdzawoszyjej. Począwszy od lat 1990. gatunek ten zaczął się w Polsce pojawiać niemal corocznie we wzrastającej liczbie (Tomiałojć i Stawarczyk 2003).

Bernikla rdzawoszyja *Branta ruficollis* w stadzie gęsi tundrowych *Anser serrirostris* i białoczelnych *Anser albifrons* (Fot. K. Ślusarski).

Wędrowniki. Obserwacje zawierały się pomiędzy 11 października a 3 kwietniem. Zdecydowana większość obserwacji pochodziła z zachodniej części regionu, zwłaszcza z pradoliny Bzury. Natomiast tylko dziewięciu stwierdzeń (17%) dokonano na wschodzie regionu, w tym po cztery w dolinie Narwi i na Równinie Kurpiowskiej, a tylko jednej na stawach w Siedlcach: 19 XI 2019 – 1 im. (A. Goławski). W ujściu Wkry do Narwi koło Bronisławki tylko jedna obserwacja, ale w korycie Wisły trzy: 3 XI 2013 – 1 os. na wysokości Mozolic Małych (M. Rębiś) i 4 os. na wysokości Piotrowic poniżej Dęblina (D. Piechota), ponadto jedna zimowa omówiona w dalszej części. Na Zbiorniku Domaniów była widziana tylko 8 XI 2018 – 1 ad. (R. Tęcza).

Spośród stawów rybnych, najczęściej odwiedzany był kompleks w Walewicach – 6 razy oraz stawy w Borowie i Raszynie – po 4 razy, a staw Okręt – 3 razy oraz stawy w Piątku i Jaktorowie – po 2 razy.

Wiosną oraz jesienią obserwowana była ze zbliżoną częstością, bo 17 i 20 razy, jakkolwiek liczniej wiosną, bo łącznie 32 osobniki, natomiast jesienią 23 os. Zimą obserwowana była 14 razy (17 os.). Najczęściej widywano ten gatunek w listopadzie - 17 razy a w marcu – 15 razy. Najwcześniejszą fenologicznie była obserwacja w dniach 11 X–19 X 2014 - 1 os. na stawach w Walewicach (P. Głowacki i inni), a najpóźniejsza 3 IV 2011 w dolinie Narwi pod Jednaczewem (M. Syguła).

Interesująca była obserwacja 7 III 2009 na polach pomiędzy między Kraśniczą Wolą a Jaktorowem (R. Miciałkiewicz, H. i R. Stelmach, K. Mortka). Ponadto ptaki obserwowano w dolinie Płodownicy koło Żelaznej, dolinie Omulwi, dolinie Słudwi pod Złakowem, na stawach w Raszynie, Siedlcach, Jaktorowie, Walewicach, stawie Okręt, w dolinie Narwi koło Starego Sielca oraz Łomży, w dolinie Wisły koło Mozolic Małych i w Pawłowicach, w dolinie Omulwi pod Chorzalami oraz na zbiorniku w Domaniowie.

Stadność w cyklu rocznym. Obserwowano głównie pojedyncze ptaki – 41 obserwacji, tylko 7 razy obserwowano po 2 os. osobniki, a jeden raz - 3 oraz 4 ptaki. Ponadto stado liczące 10 os. obserwowano w dniach 21 - 24 III 2019 koło Złakowa Kościelnego w dolinie Słudwi (Ł. Matyjasiak, K. Ślusarski).

Okres przebywania. Tylko w okresie jesiennym i jesienno-zimowym obserwowano ptaki stacjonujące dłuższy czas: 20 – 25 XI 2000 – 1 os. na stawach w Piątku (R. Włodarczyk); 11-21 X 2014 w Walewicach (S. Turowski); 29 XI - 28 XII 2015 – 1 os. na stawach w Walewicach (M. i M. Stanecy); 3-28 XI 2010 – 1 im. na stawach w Raszynie (J. Zawadzki); 2 XI – 24 XII 2019 - 4 os. na Wiśle pomiędzy Pawłowicami a Wróblami (D. Piechota i inni); 7 XI – 9 XII 2019 – 1 os. na stawach Okręt, Walewice, Psary i Borów (Ł. Matyjasiak) oraz 13 - 25 XI 2000 r. na stawach w Borowie i Piątku (T. Janiszewski, P. Minias i R. Włodarczyk).

Zimowanie. W okresie zimowym obserwowana 14 razy (17 os.) w sześciu pojawach; 29 XI - 28 XII 2015 na stawach w Walewicach (M. i M. Stanecy, Ł. Matyjasiak); 2-31 XII 2017 na stawach w Borowie – 2 os. (S. Wasiak); 7-15 I 2018 na łąkach w Łąźnikach - 1 os. (gm. Zduny, woj. łódzkie (Ł. Matyjasiak i in.) i 7 XII 2019 – 3 I 2020 na polach koło Wróbli i

Prażmowa w dolinie Wisły (D. Piechota i in.) oraz 19 XI-2 XII 2019 – 1 os. na stawach w Walewicach (Ł. Matyjasiak) i 23 XII 2020 na stawach w Borowie (L. Matyjasiak).

Streszczenie. Nieregularnie oraz skrajnie nielicznie spotykana w czasie wędrówki i sporadycznie zimująca. Do roku 2020 zarejestrowano 72 osobniki w 51 obserwacjach. Spotykana głównie na stawach rybnych – 22 obserwacje oraz na rozlewiskach w dolinach rzek – 16 obserwacji, ponadto na polach – 10 razy oraz trzykrotnie w korycie Wisły i jeden raz na zbiorniku retencyjnym.

Andrzej Dombrowski i Adam Dmoch

Literatura

Dmoch A., Maniakowski M. 1996. Pierwsze stwierdzenie bernikli rdzawoszyjej *Branta ruficollis* na Mazowszu. Kulon. 1: 45-46.

Taczanowski W. 1882. Ptaki krajowe, Tom I, Kraków.

Tomiałojć L, Stawarczyk T. 2003. Awifauna Polski - rozmieszczenie, liczebność i zmiany. PTPP „pro Natura”, Wrocław.